

УДК 378.011.3-051

DOI: 10.31652/2412-1142-2023-69-126-133

Красильникова Ганна Володимирівна

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри технологічної та професійної освіти і декоративного мистецтва,
Хмельницький національний університет,
м. Хмельницький, Україна
ORCID ID: 0000-0002-4846-722X
krasylnykova@khmnu.edu.ua

Герніченко Іван Іванович

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри технологічної та професійної освіти і декоративного мистецтва,
Хмельницький національний університет,
м. Хмельницький, Україна
ORCID ID: 0000-0003-0403-2862
hernichenko@khmnu.edu.ua

Красильников Сергій Романович

кандидат технічних наук, доцент,
доцент кафедри технологічної та професійної освіти і декоративного мистецтва,
Хмельницький національний університет,
м. Хмельницький, Україна
ORCID ID: 0000-0003-0221-0813
krasylnykovs@khmnu.edu.ua

СЕРТИФІКАТНІ ПРОГРАМИ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ

Анотація. В статті висвітлюються основні напрями використання сертифікатних програм: перший – у неперервній освіті педагогічних працівників для підвищення їх кваліфікації; другий – як елемента неформальної освіти під час професійної підготовки майбутніх педагогів в українських закладах вищої освіти. Схарактеризовані підходи вітчизняних закладах вищої освіти до класифікації сертифікатних програм за обсягом та формами навчання. Здійснений аналіз зарубіжного досвіду свідчить, що в провідних європейських країнах неформальна освіта визнається на державному рівні і реалізується для педагогів переважно за двома типами – університетським та післядипломним. Встановлено, що популярними формами організації неформального навчання в Німеччині є загальнодидактичні курси, дидактичні майстерні та семінари, мета яких полягає у формуванні професійних компетентностей, додаткових компетентностей (ІКТ, іноземні мови, тайм-менеджмент тощо), дозвілєвої культури (волонтерська діяльність, молодіжні об'єднання, клуби тощо) майбутніх педагогів. Запропонована орієнтовна структура сертифікатної програми для підготовки майбутніх фахівців у ЗВО, що складається з загальної інформації про сертифікатну програму, переліку компетентностей на очікуваних результатах навчання, змісту сертифікатної програми (освітні компоненти), системи оцінювання досягнутих результатів навчання. Доцільно поряд з вибірковими дисциплінами використовувати в професійній підготовці довгострокові сертифікатні програми – для поглибленого вивчення галузі спеціалізації педагогів професійного навчання; малокредитні – для формування актуальних додаткових компетентностей, зокрема цифрової як основи реалізації змішаного навчання. Висвітлений досвід розроблення сертифікатних програм для опанування педагогами різноманітних вебресурсів як для організації освітнього процесу так і представлення результатів їх професійної самореалізації. Доведено, що використання сертифікатних програм у підготовці майбутніх педагогів дозволяє задовольняти актуальні потреби педагогічної сфери і підвищувати конкурентоспроможність випускників ЗВО на ринку освітніх послуг.

Ключові слова: неформальна освіта, сертифікатна програма, структура сертифікатної програми, малокредитні сертифікатні програми.

1. ВСТУП

Поняття «неформальна освіта» увійшло до обігу в освітянському середовищі у 1967 році на міжнародній конференції у Вільямсбурзі (США), коли її учасники заявили про світову освітню кризу через проблеми із застарілими навчальними програмами та низьку здатність формальної освіти адаптуватися до глобальних змін. В сучасних умовах набуття необхідних компетентностей для успішної професійної діяльності фахівців може відбуватися як шляхом формальної так і неформальної освіти під час їх участі у програмах підвищення кваліфікації. Так, зокрема стаття 59 Закону України «Про освіту» передбачає різні види підвищення кваліфікації педагогічних працівників, у т.ч. участь у сертифікаційних програмах [1].

Слід зазначити, що вищезгаданим законом не дано визначення поняттю сертифікаційної програми, відтак сьогодні в термінологічному полі одночасно використовується схожий термін «сертифікатна програма» (СП), як структурований спеціалізований комплекс освітніх компонентів спорідненої тематики та визначеного обсягу в кредитах ЄКТС (тривалість реалізації), який передбачає цільову підготовку (професійний розвиток) слухачів, орієнтованих на актуальні потреби ринку праці [2, с.2].

Суттєвою відмінністю сертифікатних програм від освітніх є той факт, що вони не дають права на здобуття академічного ступеня і отримання відповідного диплома, їх виконання засвідчується сертифікатом про набуття слухачем певних професійних знань, умінь, навичок, компетентностей. Водночас, сертифікат може стати конкурентною перевагою випускника закладу вищої освіти (ЗВО) при його працевлаштуванні.

Постановка проблеми. Перші сертифікатні програми в Україні переважно призначалися для держслужбовців та реалізовувалися в межах післядипломної освіти [3]. Окремі провідні ЗВО, зокрема, Національний університет «Києво-Могилянська Академія» (НаУКМА) запровадив сертифікатні програми в освітній процес ще наприкінці 90-х років минулого століття [4]. На сьогодні широкий спектр сертифікатних програм у багатьох вітчизняних ЗВО націлений як на підвищення кваліфікації педагогічних працівників, так й на задоволення освітніх потреб здобувачів вищої освіти. Користуючись принципом автономності в питання організації освітнього процесу, ЗВО розробляють нормативні документи та переліки і зміст сертифікатних програм, надають доступ до них усім зацікавленим сторонам шляхом розміщення інформації на сайтах закладів.

Основними завданнями сертифікатних програм для здобувачів вищої освіти є поглиблення й оновлення професійних компетентностей та результатів навчання, набуття практичних навичок у певній / новій галузі знань; опанування інноваційних технологій, форм, методів роботи у різних галузях економіки в сучасних умовах; розширення та поглиблення їх компетентностей, програмних результатів навчання понад обсяг освітньої програми, за якою вони навчаються, з метою успішного працевлаштування [2, с.3].

Не дивлячись на актуальність реалізації сертифікатних програм під час професійної підготовки фахівців, у т.ч. педагогічних працівників, досі не усталене визначення поняття, не розроблені єдині підходи до створення сертифікатних програм, вимоги до їх обсягів, що ускладнює роботу ЗВО в частині інтеграції такого типу програм в освітній процес та визнання результатів навчання здобувачів вищої освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретико-методологічні проблеми неперервної професійної освіти в Україні висвітлені в дослідженнях вітчизняних науковців (А. М. Алексюк, О. А. Дубасенюк, А. О. Лігоцький, В. В. Олійник, Н. Г. Ничкало, С. О. Сисоєва, Г. В. Терещук, В. А. Семиченко, І. В. Соколова, О. І. Щербак). Питання розвитку неформальної освіти висвітлені в працях науковців (Т. М. Десятов, Л. Б. Лук'янова, Р. А. Наumenко, С. О. Сисоєва та ін.).

Щодо міжнародного досвіду, в рамках неперервної освіти привертає увагу система перепідготовки педагогів Великої Британії без відриву від професійної діяльності. Єдиної схеми підвищення кваліфікації вчителів у цій країні не існує, оскільки університети та інші

навчальні заклади мають академічну автономію і самостійно формують спектр курсів навчання для педагогів, обирають форми та методи їх проведення, забезпечують тим самим різноманітність підготовки. Найбільш популярними програмами є навчання спрямоване на самовдосконалення учителів, оновлення їх індивідуальної культури і збереження, підвищення професійного рівня [5, с.63]. Курси для британських педагогів поділяються на довготривалі та короткострокові. Прикладом короткотривалих курсів у Великій Британії є вечірні курси і курси «вихідних днів». Навчання на них продовжується не більше 10 тижнів (по 2 години на тиждень). Відбуваються такі курси зазвичай в учительському коледжі, університеті чи учительському центрі, до роботи на них залучаються викладачі навчальних закладів [6, с.144].

У Німеччині кінець ХХ-початок ХХІ ст. характеризується визнанням неформальної освіти на державному рівні, заснуванням установ та центрів неформальної освіти громадян, сертифікацією й акредитацією різноманітних курсів; створенням курикулумів з неформальної освіти. Неформальна освіта у цій країні реалізується за двома типами – університетським та післядипломним. Підготовка педагогів в закладах вищої освіти Німеччини базується на автономних навчальних планах та авторських програмах із варіативних дисциплін у межах формальної освіти та практико-орієнтованих курсів за вибором у рамках неформальної освіти [7, с.8]. Майбутні вчителі Німеччини паралельно із формальною освітою відвідують різні неформальні осередки освіти з метою опанування професійними компетентностями, додатковими компетентностями (ІКТ, іноземні мови, тайм-менеджмент тощо), розвитку дозвілєвої культури (волонтерська діяльність, молодіжні об'єднання, клуби тощо). Популярними формами організації неформального навчання є загальнодидактичні курси, дидактичні майстерні та семінари. Оптимальна тривалість неформального навчання, на думку учасників заходів, – впродовж одного дня (тренінги, семінари) або декількох годин (майстер-класи, круглі столи, конференції).

В Україні й досі неформальна освіта обмежується залученням студентів до діяльності різноманітних культурних центрів, секцій, гуртків, і не передбачає створення професійно орієнтованих курсів, програм навчання тощо, відтак, позитивний європейський досвід може бути корисним для удосконалення підготовки майбутніх педагогів у вітчизняних ЗВО.

Мета статті – розроблення орієнтовної структури та змісту сертифікатних програм для підготовки майбутніх педагогів в межах неформальної освіти до професійної діяльності та задоволення актуальних потреб педагогічної сфери і підвищення конкурентоспроможності випускників ЗВО на ринку освітніх послуг.

2. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Форма професійної (сертифікатної) програми підвищення кваліфікації, схарактеризована в [3], містить мету, очікувані результати навчання, ресурсне забезпечення дистанційного навчання і методи викладання та навчання, а також оцінювання і форми поточного, підсумкового контролю. Структура сертифікатної програми модульна, вона складається з обов'язкових та вибірових модулів і тем. Зміст сертифікатної програми характеризується переліком питань для вивчення теми, у т.ч. під час самостійної роботи, формами проведення навчальних занять та методами навчання, які дозволяють розкрити зміст теми. Вітчизняні ЗВО самостійно диференціюють сертифікатні програми за обсягом, наприклад Хмельницький національний університет (ХНУ) виокремив такі групи програм [2]:

- малокредитні (до 12 кредитів ЄКТС);
- середньострокові (12-20 кредитів ЄКТС);
- довгострокові (понад 20 кредитів ЄКТС).

Водночас, в НаУКМА встановлена верхня межа загального обсягу навчального часу сертифікатної програми для студентів: бакалаврів – 19 кредитів ЄКТС; магістрів – 12 кредитів ЄКТС [4]. Варіювання обсягів сертифікатних програм для здобувачів вищої освіти в інших ЗВО відбувається в межах 25-50% від загальної кількості вибірових курсів.

Форми навчання за сертифікатними програмами можуть бути різними: очна (денна) / заочна / дистанційна / змішана, у т.ч. в онлайн режимі. Зустрічаються різні практики вивчення сертифікатних програм здобувачами вищої освіти: на безоплатній основі – в рамках реалізації грантових конкурсів та програм; за встановлену плату. Наприклад, дисципліни сертифікатних програм для студентів НаУКМА є частиною навчального плану певної спеціальності, вони вивчаються безкоштовно, за умови неперевищення обсягу освітньої програми. При цьому, ЗВО-розробники СП пропонують власні структури та компоненти програм.

Порівняльний аналіз складових сертифікатних програм виконаний на базі вітчизняних ЗВО: Національний університет «Києво-Могилянська Академія», Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка (ТНПУ), Український католицький університет (УКУ), Хмельницький національний університет (табл.1) [8, 49-50].

Таблиця 1

Порівняльний аналіз компонентів сертифікатних програм ЗВО України

Складові сертифікатних програм ЗВО України			
НаУКМА	УКУ	ХНУ	ТНПУ
Опис (загальна інформація (титул програми), мета, особливості участі слухачів, стислий виклад змісту програми, компетентності та очікувані результати навчання, особливості оцінювання участі в СП)	Опис (назва, мета, завдання, зміст СП, обсяг, терміни проведення, перелік компетентностей, підрозділ/ кафедра організаторів, інформація про організаторів, інформація про ОП, в рамках якої проводиться сертифікатна програма, мова викладання, формат занять, політика оцінювання)	Титульна сторінка. Загальна інформація (мета та завдання програми, вимоги до слухачів, терміни реєстрації тощо). Перелік загальних та фахових компетентностей. Очікувані програмні результати навчання. Перелік та опис освітніх компонентів із зазначенням критеріїв оцінювання	Опис (титул, профіль (назва СП та данні про керівника та розробників), загальна інформація (обсяг, форма навчання, мова викладання тощо), мета, характеристика (завдання СП, особливості участі), викладання та оцінювання, фахові компетентності, програмні результати, ресурсне забезпечення, перелік освітніх компонент, особливості оцінювання результатів навчання)
Навчальний план (нормативний та вибірковий розділи)	-	Навчальний (тематичний) план	-

Як видно з табл. 1, переважна частина компонентів в усіх структурах сертифікаційних програм аналогічна і містить:

- загальну інформацію (назва СП, мета та завдання СП, кількість кредитів ЄКТС, керівник програми, форма навчання, мова викладання, вимоги до слухачів, терміни реєстрації, ресурсне забезпечення тощо);
- перелік компетентностей та очікуваних результатів навчання;
- зміст СП (перелік та стисла характеристика освітніх компонентів);
- систему оцінювання досягнутих результатів навчання.

Окремі компоненти, наприклад, інформація про розробників СП [ТНПУ, УКУ], навчальний план [НаУКМА, ХНУ] відображають бачення структури програми певними навчальними закладами. Частина елементів СП об'єднується в компоненту під назвою «Опис» [ТНПУ, УКУ]. Орієнтовну структуру сертифікаційної програми можна представити у вигляді схеми (рис.1) [8, с.51].

Рис. 1 – Орієнтовна структура сертифікаційної програми

В Хмельницькому національному університеті освітньо-професійні програми підготовки фахівців спеціальності 015 «Професійна освіта (за спеціалізаціями)» другого (магістерського) рівня вищої освіти передбачають вивчення варіативної компоненти загальним обсягом 24 кредити ЄКТС. Для підготовки майбутніх педагогів професійного навчання крім Каталогу вибіркових дисциплін на кафедрі Технологічної та професійної освіти і декоративного мистецтва ХНУ розроблена низка сертифікатних програми за такими цільовими спрямуваннями [9]:

– формування професійних компетентностей (технічних, технологічних) в межах спеціалізацій 015.36 Професійна освіта (Технологія виробів легкої промисловості) та 015.38 Професійна освіта (Транспорт) – програми-мінор обсягом 24 кредити ЄКТС кожна, що складаються з фахових вибіркових дисциплін [10, с.54]. Мета програми-мінор «Технологія виробів легкої промисловості» полягає у поглибленому вивченні галузі спеціалізації педагогів професійного навчання, а саме, питань дизайну, проектування, виготовлення швейних виробів, використання новітніх матеріалів та сучасних технологій і обладнання та збуту швейної продукції на вітчизняному ринку товарів. Мета програми-мінор «Обслуговування та ремонт автомобілів» – підготовка фахівців до розв’язання завдань інноваційного характеру в сфері автомобільного транспорту, підвищення якості організації навчально-виробничого процесу в закладах професійної освіти автотранспортного профілю та ефективності виробничих процесів при реалізації бізнес-проектів в галузі;

– формування додаткових компетентностей, зокрема, цифрової компетентності, яка в сучасних умовах організації змішаного навчання на основі дистанційних технологій відіграє у професійній діяльності педагога значущу роль. Обсяг сертифікатної програми «Основи Web-дизайну» становить 4 кредити ЄКТС. Співвідношення лекційних та практичних занять – у межах 1/4. Мета вивчення курсу полягає в опануванні сучасних інструментів створення та супроводу сайтів. Структура курсу складається з трьох модулів: «Основні інструменти вебдизайнера. Робота з Figma», «Анатомія вебсайту», «Фронтенд-розробка». Практична частина курсу присвячена формуванню у майбутніх педагогів умінь щодо роботи в графічному редакторі Figma; створенню вебпроектів; опануванню навичок фронтенд-розробки.

До малокредитних сертифікатних програм, націлених на формування умінь майбутніх педагогів користуватися різноманітними вебресурсами як для організації освітнього процесу [11] так і представлення результатів професійної самореалізації, можна віднести програму «Формування електронного портфолію педагога на базі освітньої платформи Wakelet». Обсяг сертифікатної програми – 1 кредит ЄКТС. Тривалість навчання – 2 тижні, під час якого

майбутні педагоги знайомляться з сучасними формами представлення результатів професійної діяльності, у т.ч. типами портфоліо; вивчають складники електронного портфоліо, навчаються розробляти оптимальну структуру портфоліо в залежності від його призначення і формувати матеріали для наповнення портфоліо.

3. ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Отже, в умовах динамічних змін ринку праці та зрослих вимог до професійної підготовки майбутніх педагогів набуває вагомості неформальна освіта, яка органічно доповнює формальну за рахунок різноманітних програм і курсів, націлених на поглиблене вивчення галузі спеціалізації педагогів професійного навчання та формування актуальних додаткових компетентностей, зокрема цифрової як основи реалізації змішаного навчання. Використання сертифікатних програм у підготовці майбутніх педагогів професійного навчання дозволяє задовольняти актуальні потреби педагогічної сфери і підвищувати конкурентоспроможність випускників ЗВО на ринку освітніх послуг.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- [1] Україна. Закони. Про освіту [Електронний ресурс]: закон України від 05.09.2017 № 2145- VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 25.03.2023).
- [2] Положення про сертифікатні програми у Хмельницькому національному університеті. Хмельницький: Хмельницький національний університет, 2021. URL: <http://surl.li/escch> (дата звернення: 25.03.2023).
- [3] Про затвердження вимог до змісту і структури програм підвищення кваліфікації державних службовців, голів місцевих державних адміністрацій, їх перших заступників та заступників, посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад : наказ Національного агентства України з питань державної служби від 02.11.2022 № 107-22. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1434-22#n8>. (дата звернення: 25.03.2023).
- [4] Положення про сертифікатні програми НаУКМА : наказ ректора від 26.02.2021 №103. Київ: Національного університету «Києво-Могилянська Академія». URL: https://www.ukma.edu.ua/index.php/about-us/sogodennya/dokumenty-naukma/doc_view/2042-polozhennia-pro-sertyfikatni-prohramy-v-naukma (дата звернення: 25.03.2023).
- [5] Мукан Н.В. Особливості професійного розвитку вчителів загальноосвітніх шкіл у Великій Британії / Н.В. Мукан, О.М. Фучила // Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції «Концептуальні шляхи розвитку: педагогічні науки»: (11–12 трав. 2018 р., м. Львів). Львів, 2018. С. 61–64.
- [6] Старостіна О.В. Форми і методи перепідготовки вчителів у Великобританії без відриву від професійної діяльності // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах : зб. наук. пр. / [редкол.: А.В. Сущенко (голов. ред.) та ін.]. Запоріжжя : КПУ, 2019. Вип. 63. 162 с. Т. 1. – С. 142-146.
- [7] Шапочкіна О.В. Сучасні тенденції розвитку неформальної освіти майбутніх учителів Німеччини : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : 13.00.04 / Шарочкіна Ольга Володимирівна, Київський ун-т імені Бориса Грінченка. – К., 2012. – 22 с.
- [8] Андреева О.М. Використання програми JULIVI під час викладання конструювання швейних виробів в ЗП(ПТ)О: кваліфікаційна робота магістра спец. 015.36 «Професійна освіта (Технологія виробів легкої промисловості)» (керівник – проф. Красильникова Г.В). – Хмельницький: Хмельницький національний університет, 2022. – 69 с.
- [9] Сертифікатні програми: Центр післядипломної освіти: Хмельницького національного університету. URL: <https://cpo.khmnu.edu.ua/pidvyshennya-kvalifikaciyi-pedahohichnykh-pratsivnykiv/> (дата звернення 10.04.2023).
- [10] Красильникова Г.В., Герніченко І.І., Красильников С.Р. Роль програми мінор у формуванні індивідуальної траєкторії навчання майбутнього педагога професійної освіти // Молодь і ринок : наук.-пед. журнал. – Дрогобич : Дрогобицький державний педагогічний університет ім. І. Франка, 2022. – № 5 (203) травень 2022. – С.50-55.
- [11] Mudau, P. K. (2021). Lecturers' views on the functionality of e-portfolio as alternative assessment in an open distance e-learning. *International Journal of Educational Methodology*, 8(1), 81-90.

CERTIFICATE PROGRAMS IN THE PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE TEACHERS

Krasylnykova Hanna Volodymyrivna

Doctor hab of Pedagogy, Full Professor

Professor of Department of Technological and Professional Education and Decorative Arts,

Khmelnitskyi National University,

Khmelnitskyi, Ukraine

ORCID ID: 0000-0002-4846-722X

krasylnykovah@khnmu.edu.ua

Hernichenko Ivan Ivanovych

Candidate of Pedagogical Sciences, associate Professor

associate Professor of Department of Technological and Professional Education and Decorative Arts,

Khmelnitskyi National University,

Khmelnitskyi, Ukraine

ORCID ID: 0000-0003-0403-2862

hernichenko @khnmu.edu.ua

Krasylnykov Sergii Romanovych

Candidate of Technical Sciences, associate Professor

associate Professor of Department of Technological and Professional Education and Decorative Arts,

Khmelnitskyi National University,

Khmelnitskyi, Ukraine

ORCID ID: 0000-0003-0221-0813

krasylnykovs@khnmu.edu.ua

Abstract. The article highlights the main directions of using certificate programs: the first is during lifelong learning of pedagogical workers to improve their qualifications; the second – as an element of informal education during the professional training of future teachers in domestic institutions of higher education. The approaches of Ukrainian universities to the classification of certificate programs by volume and forms of education are characterized. The analysis of foreign experience shows that in the leading European countries, non-formal education is recognized at the state level and is implemented for teachers mainly in two types – university and postgraduate. It has been established that popular forms of organizing non-formal education in Germany are general didactic courses, didactic workshops and seminars, the purpose of which is the formation of professional competences, additional competences (information technologies, foreign languages, time management, etc.), leisure culture (volunteer activities, youth activities associations, clubs, etc.) of future teachers. The proposed indicative structure of the certificate program for the training of future teachers, consisting of general information about the certificate program, a list of competencies for the expected learning outcomes, the content of the certificate program (educational components), a system for evaluating the achieved learning outcomes. Along with selective subjects, it is advisable to use long-term certificate programs in professional training - for in-depth study of the field of specialization of vocational education teachers; low-credit – for the formation of relevant additional competencies, especially digital as the basis for the implementation of blended learning. The experience of developing certificate programs for teachers to master various web resources both for organizing the educational process and presenting the results of their professional self-realization is highlighted. It has been proven that the use of certificate programs in the training of future teachers makes it possible to meet the current needs of the pedagogical area and increase the competitiveness of universities graduates of in the market of educational services.

Key words: non-formal education, certificate program, certificate program structure, low-credit certificate programs.

References (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

- [1] Zakon Ukrainy. Pro osvitu [Law of Ukraine. About education]. zakon Ukrainy vid 05.09.2017 No 2145- VIII. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (Accessed 25 Mar 2023). [in Ukrainian].
- [2] Polozhennia pro sertyfikatni prohramy u Khmelnytskomu natsionalnomu universyteti [Regulations on certificate programs at Khmelnytskyi National University]. Khmelnytskyi natsionalnyi universytet, 2021. URL: <http://surl.li/ecceh> (Accessed 25 March 2023). [in Ukrainian].

- [3] Pro zatverdzhennia vymoh do zmistu i struktury prohram pidvyshchennia kvalifikatsii derzhavnykh sluzhbovtziv, holiv mistsevykh derzhavnykh administratsii, yikh pershykh zastupnykiv ta zastupnykiv, posadovykh osib mistsevoho samovriaduvannia ta deputativ mistsevykh rad [On approval of requirements for the content and structure of training programs for civil servants, heads of local state administrations, their first deputies and deputies, local self-government officials and deputies of local councils]. nakaz Natsionalnoho ahentstva Ukrainy z pytan derzhavnoi sluzhby vid 02.11.2022 № 107-22 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1434-22#n8>. (Accessed 25 Mar 2023). [in Ukrainian].
- [4] Polozhennia pro sertyfikatni prohramy NaUKMA [Regulations on certificate programs of NaUKMA]. nakaz rektora vid 26.02.2021 No 103. Kyiv: Natsionalnoho universytetu «Kyievo-Mohylianska Akademiia». URL: https://www.ukma.edu.ua/index.php/about-us/sogodennya/dokumenty-naukma/doc_view/2042-polozhennia-pro-sertyfikatni-prohramy-v-naukma (Accessed 25 Mar 2023). [in Ukrainian].
- [5] Mukan N.V. (2018) Osoblyvosti profesiinoho rozvytku vchyteliv zahalnoosvitnikh shkil u Velykii Brytanii [Peculiarities of professional development of secondary school teachers in Great Britain]. Materialy II Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii «Kontseptualni shliakhy rozvytku: pedahohichni nauky». Lviv, P. 61-64. [in Ukrainian].
- [6] Starostina O.V. (2019) Formy i metody perepidhotovky vchyteliv u Velykobrytanii bez vidryvu vid profesiinoi diialnosti [Forms and methods of teacher retraining in Great Britain without separation from professional activity]. Pedahohika formuvannia tvorchoi osobystosti u vyshechii i zahalnoosvitnii shkolakh : zb. nauk. pr. / Zaporizhzhia : KPU, Vol. 63. No 1, pp. 142-146. [in Ukrainian].
- [7] Shapochkina O.V. (2012) Suchasni tendentsii rozvytku neformalnoi osvity maibutnikh uchyteliv Nimechchyny [Modern trends in the development of informal education of future teachers in Germany]. Extended abstract of candidate's thesis. Kyivskiy un-t imeni Borysa Hrynchenka. Kyiv, 22 p. [in Ukrainian].
- [8] Andrieieva O.M. (2022) Vykorystannia prohramy JULIVI pid chas vykladannia konstruiuvannia shveinykh vyrobiv v ZP(PT)O : kvalifikatsiina robota mahistra spets. 015.36 «Profesiina osvita (Tekhnolohiia vyrobiv lehkoi promyslovosti) (kerivnyk – prof. Krasylnykova H.V). [The use of the JULIVI program during the teaching of the construction of sewing products in the ZP(PT)O: qualification work of the master of special. 015.36 "Vocational education (Technology of light industry products) (head – Prof. G.V. Krasilnikova)]. Khmelnytskyi natsionalnyi universytet, 69 p. [in Ukrainian].
- [9] Sertyfikatni prohramy: Tsentr pisliadyplomnoi osvity: Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu [Certificate programs: Postgraduate Education Center: Khmelnytskyi National University]. URL: <https://cpo.khmnu.edu.ua/pidvyshchennya-kvalifikacziyi-pedahohichnykh-pratsivnykiv/> (Accessed 25 Mar 2023). [in Ukrainian].
- [10] Krasylnykova H.V., Hernichenko I.I., Krasylnykov S.R. (2022) Rol prohramy minor u formuvanni indyvidualnoi traiektorii navchannia maibutnoho pedahoha profesiinoi osvity [The role of the minor program in shaping the individual learning trajectory of the future teacher of professional education]. "Youth and market". Monthly scientific-pedagogical journal. Droboych, Vol.5 (203), pp. 50-55. [in Ukrainian].
- [11] Mudau, P. K. (2021). Lecturers' views on the functionality of e-portfolio as alternative assessment in an open distance e-learning. International Journal of Educational Methodology, 8(1), 81-90.